

Värpinge 17:7

Lunds socken fornlämning 156:1
Lunds kommun, Skåne län
Arkeologisk undersökning 2018
Jan Kockum

Titel: Värpinge 17:7
Författare: Jan Kockum
Kulturmiljörapport: 2018:55

Omslagsbild: Schaktningen påbörjas.
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

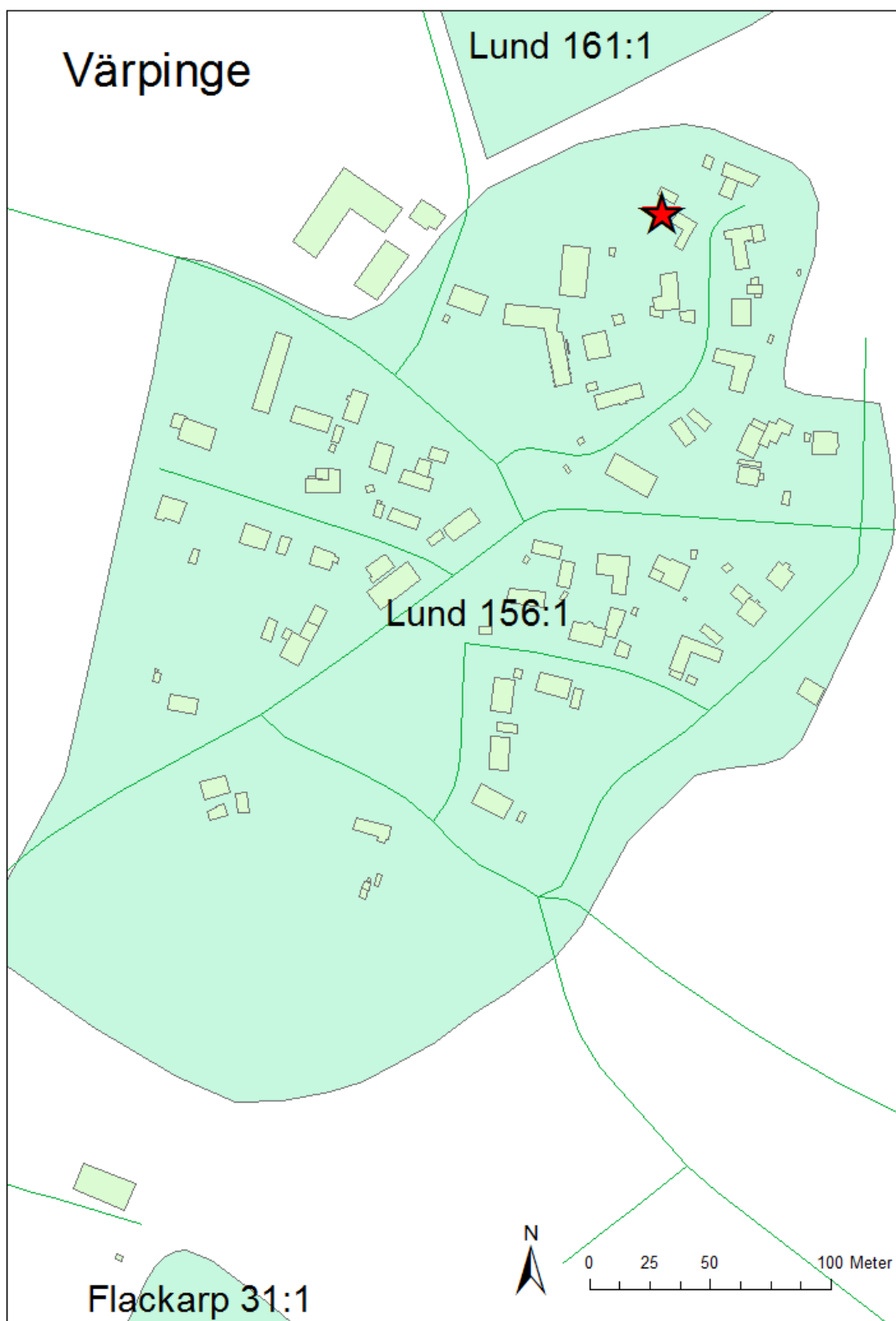
Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	3
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	3
Genomförande och resultat.....	4
Kulturlagerstatus.....	5
Förslag på fortsatta åtgärder	5
Administrativa och tekniska uppgifter.....	6
Referenser.....	7

Sammanfattning

- Inför husbyggnation inom Värpinge bytomt, upptagen som fornlämning Lund 156:1, beslutade Länsstyrelsen i Skåne län om en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning (Lst. dnr 431-23903-2018). Undersökningen utfördes av personal från Kulturen i Lund (projektnr. A_2018_0039).
- Undersökningen visade att befintlig bebyggelse har beretts plats genom ingrävning i slänten till Rinnebäcks åfåra. Detta ha sannolikt skett 1822, eller tidigare. I samband med detta har eventuella äldre fornlämningar försvunnit.

Figur 1. Värpinge by, fornlämning Lund 156:1, med platsen för undersökningen markerad med röd stjärna.

Inledning

I samband med tillbyggnad av huset inom fastigheten Värpinge 17:7 var markingrepp nödvändiga. Då fastigheten ligger inom Värpinge bytomt, registrerad som fornlämning Lund 156:1, beslutade Länsstyrelsen i Skåne län att en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning skulle göras i samband med anläggningsarbetena (Lst.dnr 431-23903-2018). Undersökningen genomfördes av arkeolog från Kulturen under perioden 180822–181219 (projektnr A_2018_0039).

Fornlämningsmiljö

Värpinge ligger omedelbart väster om Lund. Norrut sträckte sig byn upp till Fjelievägen och i söder bildade Höje å gränsen. Byns historia är intimt förknippad med Trollebergs säteri, tidigare känd som Värpinge gård. Gården med mölla omnämns för första gången i källorna i början av 1100-talet. Under större delen av medeltiden utgör gården en av ärkebiskopens stödjepunkter i Skåne. I samband med Karl Knutssons härjningar i Skåne år 1452 bränns den ner, men återuppbyggs. År 1520 nämns gården fortfarande som del av ärkebiskopens egendom (Bevaringskommittén 2002: 93).

Undersökningsområdet låg inom fastigheten Värpinge 17:7. Huset motsvaras av arbetartorpet nr 29 på 1822 års karta. År 1909 var huset större och bestod av en större och en mindre lägenhet. Den mindre lägenheten låg närmast Bäckarännan och revs på 1930-talet. Ett uthus med tvättstuga, kolupplag och torrklosett uppfördes 1951. År 1978 byggdes huset till med en lägre länga med badrum (Bevaringskommittén 2002: 112).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

År	Typ av undersökning/iakttagelse
1780	Ett fynd om 1500 mynt påträffades i Värpinge. Fyndet innehöll bland annat engelska mynt från 1000-talet. Exakt fyndlokal är okänd, möjligen påträffades skatten på Gårdsläge 11 (Callmer 1980: 139f, 149)
1942	Iakttagelsen med osäkert läge. Ett rör av trälaggar, sammanhållna av vidjor, som placerats i en bäck.
1957	I samband med om- och nybyggnation av bron över Höje å, i de schaktade åbankarna, framkom större stenkonstruktioner, troliga kulturlager och träkonstruktioner. Enligt uppgift skall även rester efter en gårds- eller borganläggning påträffats på holmen i passagen över ån (Söderpalm 1967: 7f; Callmer 1980: 140; Lundberg 1996: 1f).
1995	I samband med anläggandet av en gång- och cykelväg utmed Trollebergsvägen, genomfördes en arkeologisk förundersökning. Under förundersökningen framkom i östra kanten av Värpinge gamla bytomt ett dike som tolkats som en gränsmarkering för byn mot öster (Lundberg 1996).
1998	En arkeologisk förundersökning utfördes på fastighet Värpinge 17:26 i samband med anläggandet av en gång- och cykeltunnel under Trollebergsvägen. Här framkom lämningar efter en boplats från yngre bronsålder–äldre järnålder, vilken tillsammans med de tidigare påträffade spåren av boplatser 1989, registrerad som

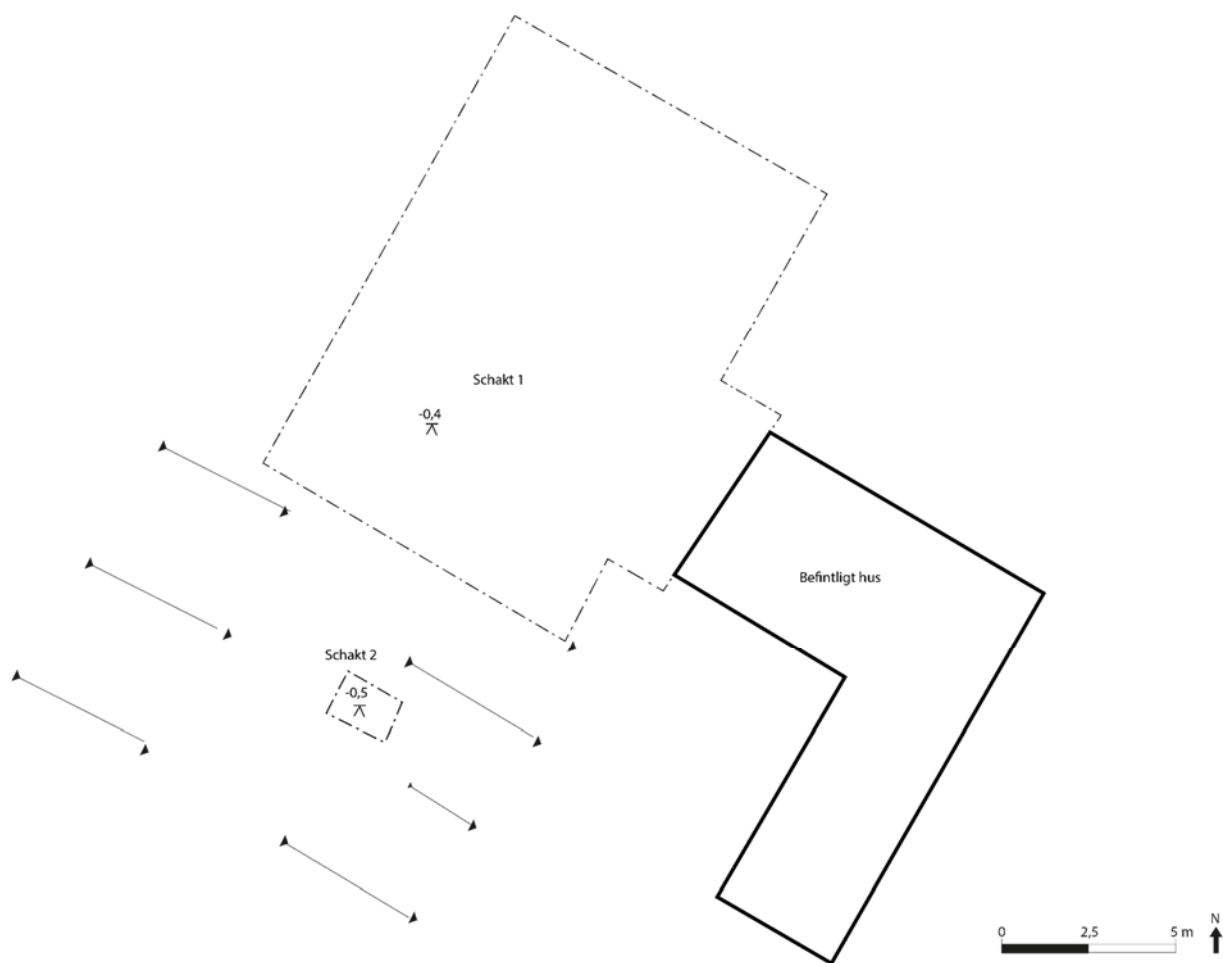
	RAÄ nr 176, indikerar en större boplats från yngre bronsålder–äldre järnålder som sträcker sig i en halvcirkel runt Kyrkohögen. Kyrkohögen är en gravhög som morfologiskt kan dateras till äldre bronsålder och den är än idag synlig ovan mark (Lundberg 1999).
1998	Vid en förundersökning påträffades ett fynd av en medeltida hästsko av typen toffelsko, med en datering från cirka 1300–1500 (Lundberg 1999: 8).
2001	En arkeologisk förundersökning utfördes på fastigheten Värpinge 16:6. Här framkom ett 0,90 m tjockt kulturlager med inslag av träkol, tegelkross och en hel del stenar, vilket låg direkt ovanpå den här gula och torra moränleran (Ericsson 2002: 11).
2002	En förundersökning utfördes i fastighet Värpinge 19:1 i samband med en utbyggnad. Här framkom lämningar efter en igenfylld damm, som synes ha varit i bruk under en längre tid. Strax öster om dammen framkom, på ett djup av 0,90 m, lämningar av ett ler- och trägol. Denna bebyggelselämning kunde stratigrafiskt dateras till senmedeltiden. (Ericsson 2002).
2003	En arkeologisk förundersökning företogs på fastighet Värpinge 17:28 i samband med en tillbyggnad av fastigheten. Här framkom äldre odlingslager (Karlsson 2005).
2013	En arkeologisk förundersökning utfördes i Värpinge med anledning av att fjärrvärmerör skulle läggas ned utmed den norra sidan av Trollebergsvägen. Schaktet var sammanlagt 350 m långt. Längs Trollebergsvägen inne i byn grävdes fjärrvärmeschaktet ned till moränen, som framkom på ett djup av 1,00 m. Ovan moränen påträffades ett kulturlager, bestående av en fossil markhorisont eller fossil odlingsjord. Ovan det låg ett slagglager som kan ha lagts ut som bärlager för en tidig väg och kan härröra från byns smedja (Guldåker in prep).
2015	Vid en arkeologisk schaktningsövervakning utfördes i samband med grävning för vattenledning till fastigheterna Värpinge 17:26 och 18:1. Påträffades kulturlager, en hårdgjord yta, nedgrävningar och fyllningslager med medeltida rivningsmassor påträffades (Wallin 2018).

Genomförande och resultat

Undersökningsområdet ligger som en terrass in i en brant slänt. Slänten utgör den västra sidan av Rinnebäckens åfåra, i det som tidigare utgjorde byns gatumark. Undersökningen genomfördes i samband med att schaktning utfördes inför nybyggnation. Ett större schakt om cirka 10x15 m och med ett djup om cirka 0,4 m grävdes för huskroppen (Schakt 1, fig. 2.). Strax söder om detta schakt grävdes en mindre grop om cirka 1,5x2,0 m, med ett djup om cirka 0,5 m, i vilket ett äppelträd skulle sättas om (Schakt 2, fig. 2).

Undersökningen visar att terrassen är anlagd, det vill säga att när bebyggelsen har anlagts så har man grävt sig in i slänten för att få tillgång till större bebyggelseyta. Då tomten finns med på enskifteskartan från 1822 så är sannolikheten stor att det skett i samband med skiftet eller tidigare. Moränen framkom direkt under ett cirka 0,2 m tjockt lager med påförd matjord. Inga äldre kulturlager fanns bevarade och inga arkeologiska lämningar påträffades i moränen. Eventuella äldre fornlämningar har försvunnit i samband med terrasseringen.

Figur 2. Undersökningsområdet med schakten 1 och 2.

Kulturlagerstatus

Inga kulturlager eller andra arkeologiska lämningar framkom inom undersökningsområdet. Detta kan höra samman med att man här tidigare utfört omfattande markningrepp i form av terrassering. Motsvarande ingrepp tycks inte ha gjorts på grannfastigheterna, varför bevaringsförutsättningarna kan vara helt annorlunda både norr och söder om den aktuella fastigheten.

Förslag på fortsatta åtgärder

Ärendet är slutfört och inga ytterliga antikvariska åtgärder är nödvändiga.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-23903-2018
Fornlämningsnr	RAÅ Lund 156:1
Löpnr, fornreg	201800967
Kulturens projektnr	A_2018_0039
Trakt/kvarter/fastighet	Värpinge 17:7
Socken	Lund
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Husbyggnation
Uppdragsgivare	Gustaf Olsson & Anna Holm
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning/schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Jan Kockum
Övrig personal	-
Fältarbets tid	2018-08-22–2018-12-19
Fälttid, arkeolog, tim	3 h
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m²	180 m ²
Kubik, m³	70 m ³
Schaktmeter, m	
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	1st A3 ritfilm: planritning skala 1:100
Foto	9 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	LUHM, kopior i Kulturens LA-Arkiv under fastighetsbeteckningen Värpinge 17:7

Referenser

Bevaringskommittén. 2002. *Byar i Lunds kommun 1. Bevaringsprogram. Stora Råby och Värpinge*. Lund.

Callmer, J. 1980. Topographical Notes on some Scanian Viking Period and Early Medieval Hoards. *Meddelande från Lunds universitets historiska museum 1979–1980*. Papers of the Archaeological Institute University of Lund 1979-1980. New Series Vol. 3. Lund.

Ericsson, G. 2002. *Värpinge 19:1. Arkeologisk förundersökning 2002*. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 110. Kulturen, Lund.

Guldåker, A. (in prep). Rapport. Fjärrvärme Trollebergsvägen

Karlsson, M. 2005. *Värpinge by 17:28, Lunds stad. Arkeologisk förundersökning 2003*. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 134. Kulturen, Lund.

Lundberg, A. 1996. *Värpinge östra vång, 17:25 m.fl. Fornlämningarna 156 & 177. Arkeologisk förundersökning 1995*. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 29. Kulturen, Lund.

Lundberg, A. 1999. *Värpinge 17:26. Fornlämningarna 176 & 177. Arkeologisk undersökning 1998*. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 73. Kulturen, Lund.

Söderpalm, K. 1967. *Värpinge by. En lokalhistorisk studie*. Byggnadsnämnden, Lund.

Wallin, J. 2018. *Värpinge 17:26 och 18:1. Fornlämning 156:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015*. Kulturmiljörapport 2018:40 Lund.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2018

- 2018:1 Kv. Klockaren 19, Dalby. Fornlämning 40:1, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2017. Mattias Karlsson.
- 2018:2 Falsterbo 2:25 – Kyrkogatan, Falsterbo. Fornlämning 15, Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic.
- 2018:3 Fjärrvärme mm i Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2012-2013. Aja Guldåker.
- 2018:4 Hunehals borg, Hanhals 4:31, fornlämning Hanhals 71:1, Hanhals socken, Kungsbacka kommun, Halland. Forskningsundersökning 2016.
- 2018:5 Kv Toppen 14, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2018:6 Kv Gråbröder 16, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2015. Ivan Balic.
- 2018:7 Coyetgården och Stinsbostaden i Åkarp, Staffanstorps och Burlövs kommuner, byggnadsdokumentation 2017-2018. Henrik Borg och Carita Melchert
- 2018:8 Kv Domkyrkan 2 – Krafts torg, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015-2016. Gertie Ericsson.
- 2018:9 Innerstaden 2:1 - Stortorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Gertie Ericsson
- 2018:10 Arkeologisk utredning steg 1 inför fördjupad översiktsplan för Lund Sydväst (Källby), Lunds kommun, Skåne län. 2017. Jan Kockum och Johan Wallin.
- 2018:11 Kv Brunius 18, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll/undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:12 Kv Tegnér 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015 och geoteknisk undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:13 Lunds domkyrka, kv Domkyrkan 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:14 Dalby 90:1, fornlämning Dalby 40:1, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018. Jan Kockum.
- 2018:15 Svanelucky 3, Astrografhuset, Lunds kommun, Antikvarisk medverkan 2015-2018. Carita Melchert och Erik Blomqvist.
- 2018:16 Galgevängen 1:20, S:t Jörgens park, fornlämning Lund 50, Lunds stad och kommun, Skåne län, arkeologisk undersökning 2016. Jan Kockum.
- 2018:17 Södra stambanan, delen Flackarp-Arlöv, Uppåkra socken, Burlöv och Staffanstorps kommuner, Skåne län. Arkeologisk utredning och förundersökning 2016. Ivan Balic.
- 2018:18 Kv Föreningen 16, kv Universitetet 1, kv Domkyrkan 1 och kv Historiska Museet 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:19 Innerstaden 2:1 - Nygatan, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kåm Tayanin.
- 2018:20 Kv Städet 10, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:21 Kv Sankt Mikael 16, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:22 Döbeln 8, Krognoshuset, Lund, Lunds kommun. Antikvarisk förundersökning 2018. Carita Melchert.
- 2018:23 Kv Sankt Måns 21, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:24 Fastigheten Innerstaden 2:1, Mårtenstorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:25 Fastigheten Sandby 67:1 Byskolan, fornlämning Södra Sandby 93:1, Södra Sandby, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:26 Höör kyrka, Höör socken, Höörs kommun, Skåne. Antikvarisk medverkan 2018. Carita Melchert.

- 2018:27 Tegnér 1, Allmogehallen, Kulturen. Vårdprogram och underhållsplan 2017. Erik Blomqvist.
- 2018:28 Kv. Källan 10, fornlämning 175:1 (Lilla Råby), Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Mattias Karlsson.
- 2018:29 Oppmanna 4:16, Kristianstad kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist.
- 2018:30 Ängsö slottspark-Ängsö Gård 2:1, fornlämning 4:1, Ängsö sn, Västerås kommun, Västmanlands län. Trädgårdsarkeologisk utredning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:31 Margretedalsområdet. Tullbommen 1, Margretedal 1–4 samt innerstaden 5:5, 5:7, 5:18 och delar av 2:1, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:32 Fjälkinge kyrka, Fjälkinge pastorat, Lund stift, Kristianstad kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2017-2018. Carita Melchert.
- 2018:33 S:t Peter 28, Ekska huset, Lund, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Carita Melchert.
- 2018:34 Skegrie 14:11, Skegrie mölla, Trelleborg, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist
- 2018:35 Kv Sankt Mikael 6, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Jan Kockum.
- 2018:36 Skegrie 14:11, Skegrie mölla, Trelleborg, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist
- 2018:37 Mölleberga kyrka. Arkeologisk vindsstädning och byggnadsarkeologisk undersökning av tornet 2018. Mölleberga kyrka, Uppåkra församling, Lunds stift. Gunilla Gardelin.
- 2018:38 Vapenhuset, Södra Sandby. Vapenhuset 2, 3, 4, 5, samt del av Sandby 67:2, fornlämning Södra Sandby 93:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:39 Historiska museet 1, fornlämning 73, Lund, Lunds kommun, Skåne län, Schaktningsövervakning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:40 Värpinge 17:26 och 18:1. Fornlämning 156:1, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Johan Wallin.
- 2018:41 Innerstaden 2:1 - Mårtensstorget, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Krister Kåm Tayanin.
- 2018:42 Kv Klosterkyrkan 5, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2016. Johan Wallin.
- 2018:43 Kv Galten 13, 14, 15, 19, 27 och 28, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:44 Åkarp 3:2, fornlämning Uppåkra 53, Uppåkra socken, Burlövs kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic & Aja Guldåker.
- 2018:45 Kv Döbeln 8, Mårtensstorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:46 Östra Vallgatan, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Mattias Karlsson.
- 2018:47 Falsterbo 2:22, Falsterbo, fornlämning Falsterbo 15:1, Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne. Arkeologisk kontroll 2016. Ivan Balic.
- 2018:48 Gödelövs kyrkogård, Gödelöv 25:1, Gödelövs socken, fornlämning 12:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Mattias Karlsson.
- 2018:49 Norra Nöbbelöv 6:3, Norra Nöbbelövs socken, fornlämning 24:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Mattias Karlsson.
- 2018:50 Kv. Stenkrossen 2, Kv. Råbykungen 2, 3, Lunds socken, fornlämning 175:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Mattias Karlsson.
- 2018:51 Stora Södergatan, norrsydliga stråket, etapp 3. Lund, fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:52 Kv. Fiskaren 1, Lunds socken, fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Mattias Karlsson.
- 2018:53 Kv. S:t Jakob 10, Lunds socken, fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Mattias Karlsson.
- 2018:54 Lund och Värpinge – schaktningar för fjärrvärme och andra ledningsdragningar, Lunds socken, fornlämning 73:1 och 156:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologiska förundersökningar 2014–2015. Mattias Karlsson.
- 2018:55 Värpinge 17:7, Lunds socken fornlämning 156:1, Lunds kommun, Skåne län, Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:56 Kv. Historiska Museet, Lunds socken, fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Mattias Karlsson.

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen
Telefon: 046-350406
E-post: arkeologi@kulturen.com